

פרק יש בכור

עליו כשמת [“אוני” נדרש מלשון אנינות], אבל אם היה הראשון מי שאין לב אביו דוה עליו, כי אז הבא אחריו הוא הבכור לנחלה.

המשנה שלפנינו מפרשת, מי הם אלו שאם כי לא נולדו ראשונים, בכל זאת יש להם דין בכור לפדיון או לנחלה.

מתניתין:

יש מי שהוא בכור לנחלה לירש פי שנים בנחלת אביו ואף שלא נולד ראשון, ואינו בכור ליתן פדיונו לכהן.

יש מי שהוא בכור לכהן ואף שלא נולד ראשון, ואינו בכור לנחלה.

יש מי שהוא בכור לנחלה וגם לכהן ואף שלא נולד ראשון.

יש מי שאינו בכור לא לנחלה, ולא לכהן

—

והכל מתבאר בהמשך המשניות.

איזהו בכור לנחלה ואינו בכור לכהן:

א. **הבא אחר נפלים** [הנולד אחר הנפל והוא

הפרק שלפנינו עוסק בשני דיניו של בכור אדם:

האחד: אמרה תורה [שמות יג] “קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא ... וכל בכור אדם בבניך תפדה [בחמש סלעים הניתנים לכהן]”. בכור זה הוא הבכור לאמו ואף שאינו בכור לאביו, שהרי אמרה תורה “פטר רחם”, מי שפטר את הרחם. ונשנית פרשה זו בפרשת כי תשא [שמות לד כ:]: “כל בכור בניך תפדה ולא יראו פני ריקם”. ונשנית עוד [במדבר יח טו]: “כל פטר רחם לכל בשר אשר יקריבו לה’ באדם ובבהמה יהיה לך, אך פדה תפדה את בכור האדם ... ופדוייו מבן חודש תפדה בערכך כסף חמשת שקלים בשקל הקודש עשרים גרה הוא.”⁽¹⁾

השני: אמרה תורה [דברים כא] “כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה ... והיה ביום הנחילו את בניו את אשר יהיה לו, לא יוכל לבכר את בן האהובה על פני בן השנואה הבכור. כי את הבכור בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים בכל אשר ימצא לו, כי הוא ראשית אונו לו משפט הבכורה”. ובכור זה הוא הבכור לאביו ואף שאינו בכור לאמו, וכמאמר הכתוב “כי הוא ראשית אונו”. ועוד דרשו חכמים: “ראשית אונו”, מי שלב אביו דוה

1. **דנו האחרונים** בגדר פדיון הבן: האם הוא מעשה פדיון של הבן, או שמא כיון שאין הבן של כהן וגם לא מצינו בו קדושה כלל, אין כאן

אלא מצות נתינה ופרעון חוב בעלמא, וראה בזה בשערי ישר שער ה פרק כה, ובעוד אחרונים. ובהערות של פרק זה יובאו מקצת מן הראיות